

The 40th anniversary of the Municipal Museum in Vinkovci

Ivana Iskra-Janošić

The Municipal Museum in Vinkovci celebrated its 40th anniversary in 1986. It is a museum of a general character. Since the building is in disrepair the museum moved into the premises of the Art Gallery, but adequate space is yet to be found for the greater part of its material.

Pet godina djelatnosti Muzeja na Staroj skopskoj čaršiji

Dragan Petkovski
Muzej na grad Skopje,
Skopje

Primljeno: 28. 1. 1987.

Muzej na Staroj skopskoj čaršiji u čijim je izložbenim prostorima dat muzeološki prikaz prošlosti, odnosno razvoja Čaršije od formiranja do danas, radi u sastavu Muzeja grada Skopja.

Muzej na Staroj skopskoj čaršiji osnovan je 26. siječnja 1982. god., kad su predstavnici društveno-političkih struktura grada i druge zainteresirane organizacije na zajedničkom sastanku usvojile Program za organizaciju rada Muzeja Stare skopske čaršije. Inicijativu za osnivanje ovog Muzeja dao je Odbor Stare skopske čaršije. Isto tako, posebni doprinos za formiranje Muzeja Stare skopske čaršije dali su: Muzej grada Skopja, Osnovna zajednica za poslovni prostor grada Skopja i Udružena samoupravna interesna zajednica za kulturu grada Skopja.

Pokrovitelj Muzeja Stare skopske čaršije je Stopanska komora grada Skopja, s obzirom na to što su u Programu rada i na stalnoj izložbi Muzeja zastupljene četiri teme iz oblasti privrede, i to: zanatstvo, trgovina, ugostiteljstvo i turizam. Posebni je akcent dat zanatstvu, jer ono dominira stoljećima i Čaršiji daje pečat i ton.

Formiranje Muzeja Stare skopske čaršije društveno je opravdano jer cijeli arhitektonsko-urbanistički kompleks Skopske čaršije ima historijsku i spomeničku vrijednost radi čega je proglašen spomenikom kulture. K tome historijska tema – Stara skopska čaršija, koja obuhvaća periode prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, nije dovoljno proučena i obrađena. Prema tome potrebna su daljnja proučavanja i istraživanja, prikupljanje i čuvanje dokumentacije o Čaršiji, kao i obrazovno-odgojna djelatnost putem izložbene aktivnosti Muzeja.

Osim toga, za osnivanje Muzeja Stare skopske čaršije bile su osigurane i odgovarajuće prostorije i oprema, mu-

Dvorište zgrade »Suli han«, gdje je smješten Muzej Stare čaršije i Fakultet likovnih umjetnosti u Skopju

zejski materijal koji je poslužio kao osnovni muzejski fond, te sredstva za osnivanje i početak rada, kao i odgovarajući stručni kadar.

Osnovna zadaća Muzeja Stare skopske čaršije jest planski i sistematski znanstveno-istraživački i prikupljački rad, stručna znanstvena obrada muzejskog materijala, stvaranje dokumentarno-informacijskog aparata, zaštita i čuvanje muzejskih materijala i prezentacija muzejskih predmeta i druge dokumentacije na izložbama i u raznim publikacijama.

Muzej radi toga, postojano obogaćuje fondove muzejskog materijala, koji je podijeljen po zbirkama: arheološka zbirka s predmetima nađenim na terenu Čaršije; etnološka zbirka s predmetima vezanim za zanatstvo i trgovačku djelatnost Čaršije, njene običaje i život; umjetnička zbirka likovnih djela s motivima Stare skopske čaršije; kulturno-historijska zbirka s dokumentacijom za društveno-ekonomski, politički i kulturni razvoj Čaršije i numizmatička zbirka s kovanim novcem iz srednjovjekovnog i turskog perioda, kao i iz novijeg vremena. U toku 5-godišnjeg postojanja Muzeja Stare skopske čaršije prikupljen je dragocjeni dokumentarni materijal o postanku i razvoju Skopske čaršije. Od ukupno 2059 muzejskih predmeta na stalnoj izložbi Muzeja izloženo je 1089 predmeta. I danas Muzej slijedi razvoj čaršije, kao i promjene koje nastaju.

Muzej Stare skopske čaršije smješten je u jednom dijelu nekadašnjeg Suli-hana u Skopskoj čaršiji, Bitpazarska ulica b. b. Zgrada je spomenik kulture iz 15. stoljeća te zajedno sa Čifte-amamom i Murat-pašinom džamijom

predstavlja jednu urbanističku cjelinu u kompleksu Stare skopske čaršije. Ova je zgrada stoljećima služila svojoj namjeni kao velika neudobna gostionica i prenoćište. Nije je poštedio ni požar 1689. godine pri povlačenju austrijske vojske iz Skopja, kao i potres 1963. godine. U periodu od 1965. do 1975. godine restaurirana je i služila je za više namjena. Pored Muzeja Stare skopske čaršije danas je u njoj i Fakultet likovnih umjetnosti. Ovaj prvoklasni i nadasve vrijedan arhitektonski spomenik u svakom pogledu odgovara potrebama i daljnjeg razvoja Muzeja. Sada ovaj Muzej raspolaže prostorom ukupne površine 412,23 m², i to: 293,13 m² izložbenog, 48,12 m² skladišnog, 39,20 m² kancelarijskog, i 31,78 m² drugog prostora.

Izložbena aktivnost Muzeja Stare skopske čaršije započeta je otvaranjem I. dijela stalne izložbe u svibnju 1983. godine, samo godinu dana nakon osnivanja, na kojoj je bilo prezentirano 879 muzejskih predmeta. U maloj dvorani u 6 vitrina bilo je izloženo 600 predmeta materijalne kulture od XII. stoljeća do danas. Ovi eksponati, pretežno keramika i kovani novac, nađeni su na terenu Skopske čaršije u vremenu od 1965. do 1975. godine, kada su izvršeni obimni radovi na rekonstrukciji mnogih objekata i postavljene nove podzemne instalacije. Eksponati su nadopunjeni fotografijama lokaliteta na kojima su nađeni. K tome je u velikoj dvorani, u 27 vitrina, kao i na slobodnom prostoru, bilo izloženo 257 originalnih muzejskih predmeta, razni proizvodi, pribor i alat za posebne zanate i trgovinu zastupljenu u Skopskoj čaršiji.

ji. U istom izložbenom prostoru izložene su umjetničke slike s motivima Stare skopske čaršije, ponajprije 42, da bi se u 1985. godine njihov broj sveo na 23 likovna djela. Na kraju u jednoj je vitrini izložena literatura posvećena Skopskoj čaršiji. Odmah nakon otvaranja i dijela stalne izložbe Muzeja Stare skopske čaršije pristupljeno je pripremama za dopunu stalne izložbe novim eksponatima. Tako je, za nepune tri godine, u prosincu 1985. godine bio otvoren i II. dio stalne izložbe Muzeja, u kojem je dat muzeološki prikaz povijesne tematike o Čaršiji. Na 61 panou izložene su 233 fotografije, faksimili, likovna djela, karte, planovi, tabelarni pregledi i drugi tekstovi, koji daju opće informacije o gradu, a konkretnije o postanku, razvoju i životu Skopske čaršije. Ekspoziti govore o urbanizaciji, arhitekturi i spomeničkoj vrijednosti Čaršije, o njezinoj privrednoj djelatnosti, komunalnom uređenju i higijeni, o Čaršiji kao kulturno-prosvjetnom i duhovnom središtu, o općem i tehničkom obrazovanju obrtnika, trgovaca i ugostitelja, kao i o propisima pravne regulative odnosa u Čaršiji. Isto tako dat je i prikaz strukovnih organizacija obrtnika, trgovaca i ugostitelja Čaršije, te prikaz progresivnih pokreta i sudjelovanje obrtnika i trgovaca u socijalističkom i radničkom pokretu, u NOB-i i u socijalističkoj izgradnji.

Na jednom panou izložene su fotografije o posjeti Predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita Skopskoj čaršiji 1975. godine, gdje mu je u restoranu u Sulihanu bio priređen svečani doček.

Na kraju izložbe dat je pregled tragedija i degradacija koje su se zbile u Čaršiji, osobito za vrijeme velikih požara i potresa.

Općenito, cilj stalne izložbe Muzeja Stare skopske čaršije je da pomoću ekspozita prikaže društveno-ekonomski, politički i kulturno-prosvjetni razvoj Skopske čaršije, osobito da osvijetli vrijednosti i ulogu tog povijesnog gradskog jezgra od najstarijih do najnovijeg vremena.

Izloženi su predmeti uglavnom originalni, dok je manji broj kopija, faksimila i drugih pomoćnih ekspozita. Relativno mali izložbeni prostor onemogućuje ekspoziranje većeg broja muzejskih predmeta i dokumenata. Ali i ovaj mali izložbeni prostor u postavljenoj stalnoj izložbi daje historijski presjek razvoja Skopske čaršije pregledno i jasno, bez natrpavanja većeg broj ekspozita i drugih opisa. Nastojalo se da se da stilski ujednačena i jasno vođena jedinstvena misao estetsko-likovnog rješenja kroz izložbeni prostor i da se poveže u skladnu cjelinu. Tome doprinose i kratki napisi, koncizne uvodne i te-

matske legende i tematsko-kronološki prikaz događaja u pojedinim periodima, stilski ujednačena oprema, adekvatno uređenje, rasvjeta prostora i dr. Broj posjetitelja stalne izložbe Muzeja – oko 3000 godišnje – ne zadovoljava. Razlozi su slijedeći: nedovoljna propaganda za popularizaciju Muzeja, neadekvatno radno vrijeme za posjetioce (svaki dan, osim subote i nedjelje, od 8 do 14 sati) i nedovoljan broj posebnih izvršilaca radova i radnih zadaća glede redovite posjete stalne izložbe Muzeja Stare skopske čaršije. U Muzeju Stare skopske čaršije u njemu od osnivanja rade: mr. Dragan Petkovski, kustos povjesničar; prof. Lazo Plavevski, kustos povjesničar umjetnosti i Vasilka Bendova, čistačica. Administrativno-tehničke poslove vrše zaposleni u Muzeju grada Skopja kao matične ustanove.

Redovnu djelatnost Muzeja Stare skopske čaršije financira Udružena samoupravna interesna zajednica za kulturu grada Skopja. Troškove za struju, vodu, centralno grijanje i stanarinu podmiruje Osnovna zajednica poslovnog prostora grada Skopja, u čijoj je nadležnosti i zgrada u kojoj je smješten Muzej. Posebne aktivnosti Muzeja Stare skopske čaršije financiraju se slobodnom razmjenom rada sa zainteresiranim organizacijama i pojedincima.

S makedonskog jezika preveo: Ivan Naumovski, prof.

ABSTRACT

Five years of the Museum in the Old Bazaar of Skopje Dragan Petkovski

The Museum in the Old Bazaar of Skopje was founded in 1982. The museum has an archaeological department with objects related to handicrafts and trade of the old town and its life and traditions. There is also an art collection, a department of culture and history with documents on the development of the old town and a numismatic collection of coins and medals from the Medieval and Turkish periods as well as later periods. During the five years the museum collected valuable material concerning the origin and development of the old town of Skopje. The permanent display presents the social, economic, political and cultural development of the town through four basic themes: handicrafts, trade, catering and tourism. It also organizes occasional exhibitions. The museum is housed in a part of the old Sali Han, a cultural monument from the 15th century, that was restored in 1975, and covers a space of 412,23 m².

Arheološka djelatnost Muzeja grada Koprivnice Poseban osvrt na razdoblje od 1978-1987. godine

Zorko Marković
Muzej grada Koprivnice,
Koprivnica

Primljeno: 27. 1. 1988.

A. Muzej grada Koprivnice osnovan je 1951. god., osnivač i direktor (do smrti 1962.) bio je dr. Leander Brozović. Od 1962. god. do danas direktor Muzeja (koji je od 1981. god. udružen u novostvoreni Centar za kulturu Koprivnica) je Franjo Horvatić. God. 1963. u muzej je došla arheolog Sonja Kolar (radila do 1976.), a od 1978. do danas kao kustos–arheolog zaposlen je autor ovog teksta. Od 1970. do 1976. provedeno je sondiranje i iskapanje šest puta na ukupno četiri nalazišta, a 1977. M. Špoljar i J. Fluksi proveli su zaštitno sondiranje na još jednom lokalitetu.

Od 1978. god. počinje brži napredak arheološke muzejske djelatnosti, prvenstveno poradi povoljnih ekonomskih uvjeta i razumijevanja društva, ali i poradi podrške svih zaposlenih u ustanovi. Zajedno s Gradskim muzejem Križevci počela su te godine (i nastavljena 1979.) iskapanja prethistorijskog naselja Rudina (I i II) kod Koprivničke Rijeka, (voditelj: Z.M.), te provedena zaštitna iskapanja antičke nekropole pod humcima u šumi Gradina kod Novačke (voditelj: Ivan Šarić iz Zagreba; nastavljeno 1980, 1982. i 1985. god.) God. 1979. započeta su višegodišnja istraživanja prethistorijskog, antičkog i srednjovjekovnog lokaliteta Seče kraj mjesta Koprivničkih Bregi (voditelj: Z.M.; iskapanja nastavljena 1980, 1981, 1982, 1984, i 1987. god.), nastavljena istraživanja srednjovjekovne nekropole Djelekovec–Ščapovo (započeta 1975. i 1976. god.; voditeljica: Marija Šmalcelj iz Zagreba), a započeta istraživanja antičke nekropole u Kunovec–Bregu (nastavljeno 1980. god. voditelj: Željko Demo iz Zagreba). God. 1980. provedeno je zaštitno iskapanje na trasi plinovoda kod Kunovec–Brega (voditelji: Z.M. i Ž. Demo) i pokusno iskapanje na ranobrončanodobnom nalazištu Piškornica kod Koprivničkog Ivanca (voditelj: Z.M.; nastavljeno 1981. i 1984. god.).

God. 1981. na lokaciji rimskodobnih tumula kod Gole provedeno je pokusno sondiranje radi utvrđivanja eventualnog postojanja prethistorijskih slojeva (u tumulima su, naime, pronađeni i ulomci prethistorijske keramike; voditelj: Z.M.). Pokusno sondiranje provedeno je i na lasinjskom nalazištu Vojnik